

L'usine des contes.

Een praktijkonderzoek naar motivatie en spreekdurf in de lessen Frans in de b-stroom.

Onderzoekers: Bart De Winter en Annelies Wangen.

Onderzoekseenheid: cluster onderwijs Odisee.

Inhoudsopgave

Inleiding.....	3
Problemstelling	3
Theoretisch kader.....	3
Context en aanleiding	3
Uitgangspunten van <i>L'usine des contes</i> gebaseerd op wetenschappelijke bronnenstudie	3
Onderzoeksdoelen	5
Onderzoeksvragen	6
Ontwikkelingsvraag	6
Implementatievragen.....	6
Impactvragen.....	6
Methode en resultaten	7
Lesmateriaal voor leerkrachten en leerlingen	7
Onderzoeksdesign	8
Kwantitatieve onderzoeksdata	8
Kwalitatieve onderzoeksdata	10
Ontwerpprincipes.....	11
Conclusie	12
Referenties	14
Dankwoord	16
Bijlagen	17

Inleiding

Probleemstelling

Uit de *peilingen* voor het vak Frans in de eerste (2007 – a-stroom) en de derde graad (2012 – aso, kso en tso) secundair onderwijs uitgevoerd door de inspectie van het Ministerie van Onderwijs, alsook de meest recente peiling in het lager onderwijs van 2018, blijkt dat een groot deel van de leerlingen Frans een belangrijk en nuttig vak vindt. Toch zijn veel leerlingen niet echt enthousiast over de lessen. Momenteel maken de leerlingen onvoldoende de transfer van kennis naar communicatievaardigheden voor het vak Frans. Dit zorgt voor frustraties bij de leerlingen en hun ouders, maar ook bij de leraren. De motivatie om Frans te volgen op school ligt laag, ook al zijn de scores in lager onderwijs iets beter. In de b-stroom van het secundair onderwijs is de motivatie nog veel lager. Daar bestaan echter nauwelijks data over. Steeds meer scholen schrappen Frans in de b-stroom ten voordele van het Engels.

Theoretisch kader

Context en aanleiding

De promotor en de co-promotor hadden reeds de kans om hun didactische horizon te verruimen dankzij het pilootproject “*Liefde voor het vak: Spannende verhalen voor de lessen Frans*” gefinancierd door het Ministerie van Onderwijs binnen het kader van Lerende netwerken voor het versterken van de lerarenopleidingen. Dit project beoogde ook de samenwerking tussen de educatieve bachelors tot leerkracht lager en secundair onderwijs te bevorderen. “Liefde voor het vak” zette in op vakdidactiek. Het project liep gedurende twee jaar en werd afgerond op 30/11/2019. In dat kader kregen we de kans om Teaching Proficiency through Reading and Storytelling (TPRS) te ontdekken (Ray en Seely 1997). Samen met leraren Frans uit lagere (derde graad) en secundaire (eerste graad) scholen namen we deel aan vormingen in TPRS. De deelnemers opperden vanuit hun achtergrond mogelijke kansen en bezwaren. De resultaten van het onderzoek werden voorgesteld op een studiedag van Vlhora op 18/11/2019. We stelden vast dat alle deelnemende leraren in de b-stroom TPRS oppikten als een opportuniteit. Voor leraren Frans in de a-stroom lijkt de TPRS-aanpak onvoldoende cognitieve uitdaging te bieden voor de leerlingen. Gezien de beperkte tijdsduur van het project, hebben we dit onvoldoende verder kunnen onderzoeken en moesten we hierop het antwoord nog schuldig blijven. Een meerderheid van de deelnemers stelde zich ook vragen bij de plaats van TPRS binnen de bestaande curricula en leerplannen. We concludeerden dat de leraren Frans in de b-stroom een grotere urgentie ervaarden om te innoveren. De nood is er het hoogst, enerzijds omwille van de zeer diverse samenstelling van de klasgroepen (leerlingen die de eindtermen uit de lagere school niet behaalden, ex-OKAN-leerlingen, nieuwe instroom o.i.v. het M-decreet) en anderzijds omwille van aanpassingen aan de lessentabellen door de invoering van de nieuwe eindtermen in de eerste graad vanaf 1/9/2019 (reductie van het aantal lessen Frans per week, of in sommige scholen uitbreiding).

Uitgangspunten van *L’usine des contes* gebaseerd op wetenschappelijke bronnenstudie

Alle onderstaande bronnen nemen het wetenschappelijk onderzoek van Stephen Krashen als vertrekpunt. Krashen formuleerde een hypothese waarin hij het vreemdetalenonderwijs tegenover vreemdetalenverwerving plaatste (1977). Het vreemdetalenonderwijs was te veel een kunstmatig proces geworden dat verder afdreef van natuurlijke taalverwerving en te veel focuste op cognitieve processen met nadruk op vorm en niet op betekenis. Met zijn “natural approach” maakte hij school. Uiteraard lokte dit

reacties uit, want het druiste in tegen de toen gangbare didactiek van het vreemdetalenonderwijs. De reacties van VanPatten en Swain erkennen de natural approach als een waardevolle studie, maar zij vullen het onderzoek van Krashen aan daar waar het volgens hen onvolledig is.

1. *Comprehensible input*

Het wetenschappelijk onderzoek rond taalverwerving van Stephen Krashen heeft met de hypothese van “comprehensible input” (iemand kan enkel een taal leren als de input in grote mate verstaanbaar is) school gemaakt. Tussen 1998 en 2018 is er een sterke stijging van wetenschappelijk onderzoek naar de effecten van ‘comprehensible input’ (metastudie van Lichtman 2019). Taalleerders worden op een gedoseerde wijze aan “comprehensible and compelling oral input” (Krashen 1981) blootgesteld. De methodes die op deze hypothese gebaseerd zijn, zoals TPRS en storylistening, zijn in eerste instantie gericht op de receptieve vaardigheden (luisteren en lezen). Het is pas na voldoende blootstelling aan begrijpelijke taal, dat leerlingen zelf taal beginnen te produceren. In 2022 worden allerlei werkvormen en methodieken die gebaseerd zijn op de comprehensible input-hypothese als CI-methodieken of -werkvormen benoemd. De termen TPRS en storytelling worden steeds minder gebruikt omdat ze eerder verwijzen naar een concretisering van de CI-hypothese. Comprehensible input is de theoretische basis geworden van heel wat andere methodieken en werkvormen: storylistening, clip talk, picture talk, TPRS, Total Physical Response (TPR, James Asher 1977), embedded reading, one word images, Personal Questions and Answers (PQA). Om die redenen wordt er momenteel gesproken over “comprehensible input” of CI, eerder dan over TPRS of storytelling. Bovendien is TPRS een gepatenteerde merknaam geworden en wordt storytelling ook als term gebruikt buiten de wereld van de vakdidactiek van de vreemde talen. Het is onder andere een marketingconcept.

2. *Processing instruction*

Bill VanPatten (2004) aanvaardt de CI-hypothese van Krashen, maar hij gaat verder. Zijn studies over de verwerking van input of “input processing theory” is daar een voorbeeld van. Deze theorie mondt uit in een didactisch model dat “*Processing instruction*” wordt genoemd. VanPatten stelde vast dat de verwerking van input niet altijd feilloos verloopt bij de verwerving van een vreemde taal, m.i.b tijdens de receptieve fase. Om dit proces te optimaliseren is het nodig om de taalleerders aan te leren hoe zij efficiënter de input kunnen verwerken. Dit model leert een taalleerder om grammaticale vormen te verbinden met de juiste betekenis. VanPatten stuurt met andere woorden de hypothese van Krashen bij. Om de juiste vorm-betekenis-combinatie te maken, stelt hij een pakket aan oefeningentypes voor. Wij passen een aantal van deze technieken toe en meten het effect ervan in de b-stroom.

3. *Output production*

Er kwam ook nog andere aanvulling op de “comprehensible input”-hypothese van Stephen Krashen. Merrill Swain (2005) stelt dat input niet voldoende is om tot mondelinge (en schriftelijke) taalproductie te komen. Zij stelt in haar “*output production*”-hypothese dat taalgebruikers die grote hoeveelheden taalinput krijgen te verwerken, niet automatisch vlot en accuraat spreken. Als Canadese onderzocht ze o.a. de leerwinst in CLIL¹-onderwijs in Franstalig Canada. Taalleerders moeten worden aangezet om taal te produceren omdat ze tijdens dat proces veel leren. Enkel luisteren en lezen is volgens het onderzoek van Swain onvoldoende om taalgebruiker te kunnen worden.

VanPatten en Swain vullen dus met hun onderzoek de hypothese van Krashen aan.

Zo kan in een lesopbouw de klasgroep eerst een verhaal co-creëren (TPRS), om daarna via “*Processing instruction*” de kans te grijpen om meer taalreflectie in het leerproces te integreren (Jean est petit. Julie est petite. > de -e is een morfeem dat verwijst naar het vrouwelijk). Terwijl in TPRS

¹ Content and language integrated learning (Marsh 1994).

spreekvaardigheid spontaan tot stand moet komen, gaat dit onderzoek ook na hoe “output production” aan het einde van een leseenheid een mogelijkheid biedt om tot spreekvaardigheid te komen. Omwille van de doelgroep beperkten we ons tot het meten van progressie op vlak van spreekdurf.

Naast deze reeds vermelde werkvormen, maakt men gebruik van een aantal basistechnieken die de ruggengraat vormen van de methode: cirkelen (deze vraagtechniek is essentieel), point and pause (om te vermijden te snel te gaan), pop-ups voor grammatica, comprehension-aiding supplementation (of CAS - alles wat ook in klassieke lessen gebruikt wordt om taal verstaanbaar te maken: visuele en auditieve ondersteuning, uitbeelden, cognaten, stemgebruik, context, rekwisieten...).

Deze technieken en werkvormen zijn een vertaling van de CI-hypothese die kan samengevat worden in het letterwoord RICH: Repetitive, Interesting, Compelling and High Frequency Words.

Onderzoeksdoelen

We spitsen de doelen toe op een specifieke doelgroep i.c. de leerlingen in de b-stroom.

- Leerlingen uit de b-stroom **intrinsiek motiveren** voor het vak Frans door ze **via verhalen** (= comprehensible input) op hun eigen niveau te laten leren.
- Leerlingen uit de b-stroom de **juiste vorm-betekenis-combinaties** laten maken door hen bepaalde oefeningentypes aan te bieden.
- **De spreekdurf** in het Frans op a1-niveau van de leerlingen uit de b-stroom **vergroten** door taalproductie uit te lokken nadat ze voldoende comprehensible input kregen te verwerken.

Naast deze onderzoeksdoelen gericht op de leerlingen, gingen we ook na **waarom hun leraren bereid werden bevonden om deel te nemen aan het onderzoeksproject** en waarom sommige kandidaten uiteindelijk afhaakten.

Momenteel is er geen enkel handboek op de markt dat met bovenvermeld onderzoek aan de slag gaat. De huidige handboeken zitten vast in een keurslijf waarvan men moeilijk kan loskomen. Het was dan ook een hele uitdaging om deze driefasige aanpak in de onderwijspraktijk te introduceren. Het lijkt ons een goed idee om met de b-stroom te starten in het kader van dit praktijkonderzoek aangezien men er minder met handboeken werkt. De leerlingen uit de b-stroom beschikken ook over leerlingenkenmerken die meer baat hebben bij een “natural approach”. Bovendien is de b-stroom een blinde vlek als het over onderzoeksgegevens over het vak Frans gaat

Onderzoeksvragen

Ontwikkelingsvraag

Aan welke criteria moet de methodiek van *L'usine des contes* voldoen om leerlingen uit de b-stroom intrinsiek te motiveren voor het vak Frans zodat ze zich mondeling kunnen en durven uitdrukken op a1-niveau?

Implementatievragen

Hoe kunnen we de methodiek van *L'usine des contes* inbedden in de huidige manier van werken in de b-stroom van het secundair onderwijs?

Welke factoren spelen een stimulerende, dan wel een remmende rol bij de leerlingen?

In dit onderzoeksvorstel spitsten we ons toe op de leerlingen uit de b-stroom van de eerste graad van het secundair onderwijs.

Impactvragen

In welke mate beïnvloedt de methodiek van *L'usine des contes* de motivatie voor de Franse taal en de spreekvaardigheidsontwikkeling m.i.b. de spreekdurf bij de leerlingen uit de b-stroom?

Methode en resultaten

Lesmateriaal voor leerkrachten en leerlingen

Vertrekkend vanuit het theoretisch kader werd een didactische aanpak voor de introductie van CI-technieken in de lessen Frans van de b-stroom ontwikkeld. De ontwikkeling van dat materiaal verliep via een ontwikkelingsonderzoek. Hierbij wordt in verschillende cycli materiaal ontwikkeld, getest in een klassituatie, geëvalueerd en aangepast, steeds in nauwe samenwerking met de betrokken leerkrachten. We volgden hierbij de Educational design research (EDR)-methodologie waarbij onderwijsmateriaal doorheen verschillende ontwikkelingscycli wordt ontworpen, getest en geïmplementeerd.

Het materiaal bestaat uit een leerlingenbundel, een handleiding voor de leraar met videofragmenten, een e-course, een workshop en een PowerPoint.

We zijn gestart met het ontwikkelen van een prototype van de leerlingenbundel. Hierbij zijn we uitgegaan van de literatuurstudie en eerdere ervaringen opgedaan tijdens het onderzoek *Liefde voor het vak* (2017-2019). De ontwerpprincipes worden in volgende paragraaf behandeld.

We legden onze eerste leerlingenbundel voor aan twee ervaren leraren Frans uit de b-stroom. Els Laureys van Sint-Carolus en Wendy Develder van OLVP. Beide secundaire scholen zijn in Sint-Niklaas gesitueerd. Els en Wendy kenden ook de CI-technieken omdat ze bij het project *Liefde voor het vak* betrokken waren. Op basis van hun feedback werden de bundels bijgestuurd. Het viel op dat we het niveau te hoog hadden ingeschat.

De structuur van het prototype werd wel goed bevonden. Daarmee konden we dus verder. De try-out stond gepland in het voorjaar van 2021. Met het bijgestuurde prototype als leidraad bevroegen we onze twee ervaren leraren over de inhoud die zij graag behandeld zouden zien voor de try-out. Deze informatie namen we mee om een eerste versie te ontwikkelen van de definitieve bundel. Na nog een bijsturing voor de start van de try-out konden de twee leraren en hun 80 leerlingen eindelijk aan de slag met het materiaal. Op dat moment was er dus een leerlingenbundel en een PowerPoint. De lerarenhandleiding, de e-course en de workshop zouden later volgen.

Met het oog op de ontwikkeling ervan werd er tijdens de try-out gefilmd zodat videomateriaal zou kunnen aangeboden worden via de lerarenhandleiding, de e-course en in de workshop. Ook beantwoordden de leerlingen een aantal vragen via een online enquête. Met de twee leraren hadden we nog een gesprek na de volledige try-out.

In de zomer van 2021 contacteerden we ook drie experts:

- Christel Arens, pedagogische begeleider voor het vak Frans bij Katholiek Onderwijs Vlaanderen (KOV).
- Kirsten Plante en Carmen Meester, zaakvoerders van Dynamic Language Learning en experts op vlak van CI-technieken.

- Ds Petra Popma, docent, materiaalontwikkelaar, trainer en adviseur op het gebied van het talenonderwijs aan het Kennisinstituut voor Taalontwikkeling van de Universiteit van Amsterdam.

We stuurden hen het materiaal van de try-out alsook een eerste versie van de lerarenhandleiding. Daarna spraken we een datum of om het materiaal kritisch te bekijken via Teams. Hun feedback was goud waard en samen met de data die we tijdens de try-out verzameld hadden, stuurden we het materiaal opnieuw bij. De lerarenhandleiding werd aangevuld met videomateriaal uit de try-out. De leerlingenbundel werd aantrekkelijk gemaakt met tekeningen ontworpen door illustratrice Lise Van Lerberghe.

Een grote bekommernis voor het tweede werkjaar van het project was het vinden en daarna vormen van voldoende leraren uit de b-stroom. Tijdens het gesprek met de pedagogische begeleider vatten we het plan op om in oktober 2021 een workshop voor leraren Frans uit de b-stroom aan te bieden in Pedic, het opleidingsinstituut van KOV. Een tweede manier om bereidwillige leraren te vinden was een mailing versturen naar de directies van de scholen uit het Waasland. We bereikten op deze manier een veertigtal leraren, waarvan er 18 zich bereid zagen deel te nemen. Uiteindelijk hebben 9 leraren en 230 leerlingen ook met het materiaal gewerkt.

Voor de leraren die de workshop bij Pedic gemist hadden, boden we een tweede workshop aan in februari 2022. Een aantal deelnemers kreeg een korte opleiding in hun school omdat ze op beide workshops niet aanwezig konden zijn. De eerste leraren gingen in maart 2022 aan de slag met het materiaal. Eind april hadden de meesten alle lessen (4 à 5) gegeven.

Onderzoeksdesign

In welke mate beïnvloedt de methodiek van *L'usine des contes* de motivatie voor de Franse taal en de spreekvaardigheidsontwikkeling m.i.b. de spreekdurf bij de leerlingen uit de b-stroom?

Om een antwoord te bieden op de impactvraag omtrent motivatie en spreekdurf bij de leerlingen gingen we als volgt tewerk.

Kwantitatieve onderzoeksdata

Motivatie

Motivatie wordt heel vaak onderzocht in dergelijk praktijkonderzoek. Toch leek het ons opportuun om na te gaan in welke mate motivatie een rol speelt in de lessen Frans in de b-stroom. En in welke mate de didactiek van *L'usine des contes* hier een impact op heeft.

Hiervoor deden we een beroep op een online tool dat gebaseerd is op de zelfdeterminatietheorie van Ryan en Deci: motivatiespiegel.nl. Op deze site van onderwijsonderzoeker en -filosoof Ton van der Valk kozen we voor de tool WKB (Wat kan beter?). Deze is speciaal ontwikkeld voor het lager onderwijs. Aangezien de leerlingen in de b-stroom de eindtermen van de lagere school niet bereikt hebben, leek het ons de beste keuze om een tool aan te bieden dat op hun maat gemaakt was. De vragen zijn beperkt qua omvang en opgesteld in een eenvoudige taal. De leerlingen beantwoordden de vragen twee keer. Een keer als pre-test en een keer na de interventie.

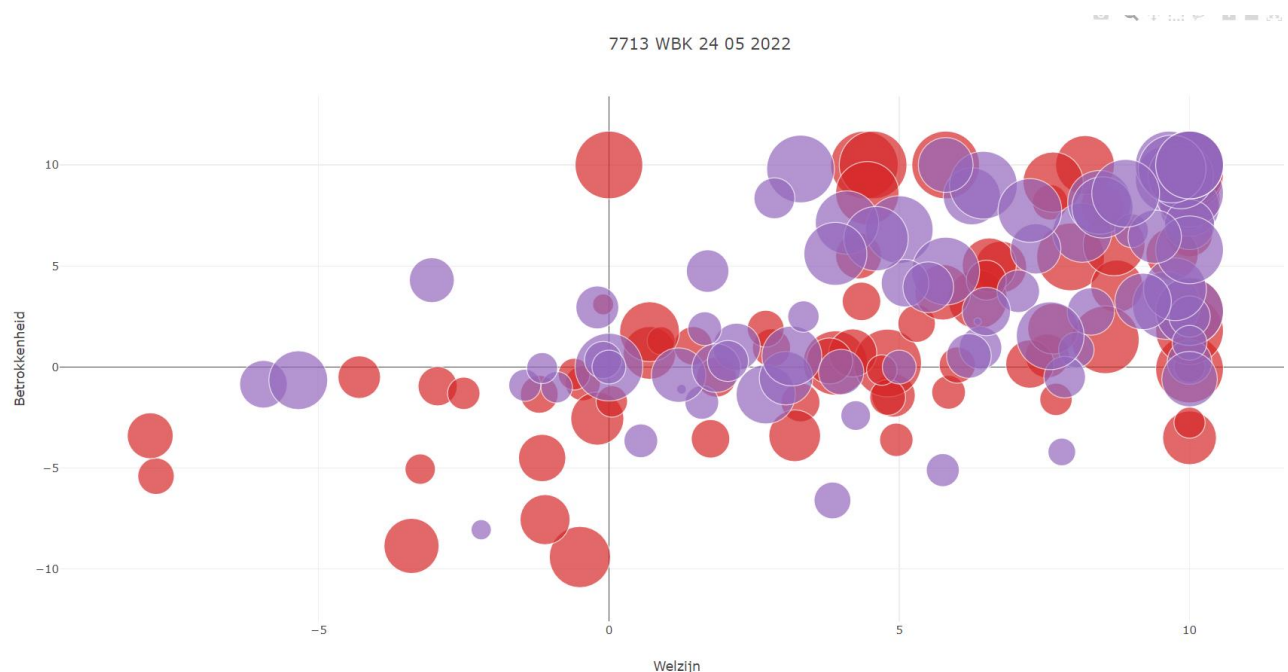
Globaal gezien stelden we een lichte stijging in de motivatie vast. De interventie had alvast geen negatieve impact op de motivatie, behalve bij een groep. Bij deze groep was er een lichte daling merkbaar. Het gaat over een groep leerlingen die een ervaren leerkracht Frans in de b-stroom heeft en die al volgens CI-technieken werkt. Bij alle andere groepen waar er voorheen niet met CI werd gewerkt is er een lichte tot sterke stijging merkbaar. We merkten ook op dat er drie profielen van leraren deelnamen aan het onderzoek:

1. De leraren Frans die naast les in de b-stroom vooral lesgeven in de a-stroom.
2. De leraren Frans die uitsluitend lesgeven in de b-stroom.
3. De leraren die niet opgeleid zijn als leraar Frans, maar zich specialiseren als leraar Frans in de b-stroom.

Het viel ons op dat de intrinsieke motivatie steeds stijgt bij het toepassen van de didactiek van *L'usine des contes*.

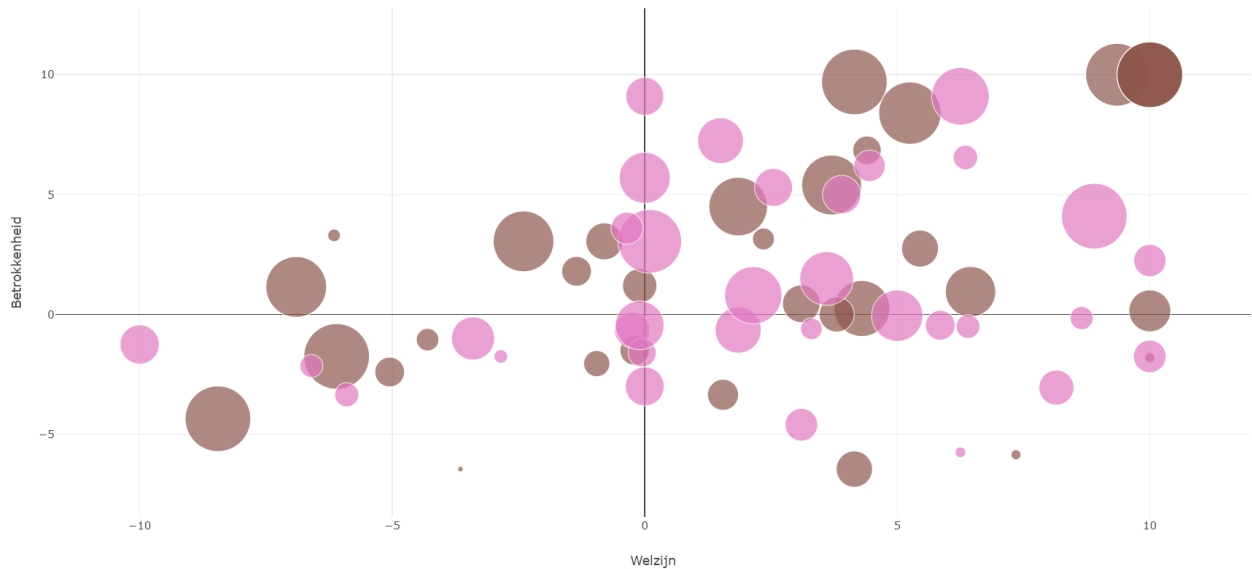
De drie criteria die in deze test gemeten worden zijn betrokkenheid op de y-as, welzijn op de x-as en inzet die weergegeven wordt door de grootte van de bel. Elke bel staat voor een respons van een leerling.

Dit zijn de scores van de pre-test (rood) en de post-test (paars) bij een leraar uit groep 2:

Hoe meer de bellen zich in de rechterbovenhoek bevinden, hoe beter. We zien dat de leerlingen al redelijk gemotiveerd zijn voor Frans. Na de interventie verschuiven er nog meer bellen naar rechtsboven. Er bevinden zich nauwelijks nog paarse bellen linksonder.

Hieronder staat een bellengrafiek van een cohorte leerlingen die les krijgt van een leraar uit de derde groep. De bruine bellen geven de motivatie weer voor de interventie en de roze bollen na de interventie.

Spreekdurf

In de loop van het project hebben we onze aanvankelijke impactvraag in verband met spreekvaardigheid bijgestuurd naar een meting van de spreekdurf. Heeft de methodiek van *L'usine des contes* een impact op de spreekdurf van de leerlingen uit de b-stroom?

Om de spreekdurf te meten zijn we ervan uitgegaan dat aan het einde van het tweede trimester of het begin van het derde trimester de leraren hun leerlingen kunnen inschalen voor spreekdurf. We vroegen aan de deelnemende leraren om hun leerlingen een cijfer toe te kennen in een Excel-lijst volgens deze schaal:

- 1 staat voor geen enkele spreekdurf,
- 2 staat voor af en toe het woord durven nemen in het Frans,
- 3 staat voor regelmatig het woord durven nemen.

Na de interventie vulden de leraren de lijst opnieuw in. We stelden vast dat op een cohorte van 230 leerlingen 10 leerlingen minder spreekdurf vertoonden, 90 leerlingen vertoonden meer spreekdurf en bij 130 leerlingen werd geen verschil opgemerkt.

Verschillende leraren gaven ook aan dat leerlingen afkomstig uit een onthaakklas voor anderstalige nieuwkomers (OKAN) positief reageerden. Ze durfden meer het woord te nemen dan daarvoor.

Kwalitatieve onderzoeksdata

Na de interventie hadden we met alle deelnemende leraren een gesprek waarin volgende thema's aan bod kwamen: eigen ervaringen met het materiaal, de reacties van de leerlingen en de motivatie om deel te nemen aan dergelijk project en te innoveren.

Het meest positieve onderdeel van het onderzoeksproject is het samen bouwen van een verhaal. Ook het beluisteren en bekijken van een video (storylistening) waarin een verhaal al tekenend wordt verteld, was doeltreffend. De leerlingen waren gemotiveerd om het verhaal te beluisteren omdat de structuren van het oorspronkelijke verhaal daarin terugkwamen, en ze die ook

herkenden. Dit gaf hen een succeservaring. Sommigen waren zelfs in staat om het verhaal in het Frans na te vertellen. Iedereen kon het alvast navertellen in het Nederlands.

Een onderdeel waar nog verdere bijsturing voor nodig is, is grammar pop-up² en bijhorende oefeningen (VanPatten: input processing). De oefeningen werden als te uitgebreid en te repetitief ervaren. De grammar pop-ups werden soms ook als te abstract ervaren. Sommige deelnemers stuurden zelf al spontaan bij.

Op niveau van de deelnemende leraren werd vastgesteld dat het bouwen van het verhaal en het cirkelen als zeer intensief worden ervaren. Een aantal deelnemers zag het dan ook niet zitten om dit systematisch toe te passen tijdens verdere lessen. Anderen ervoeren daar minder problemen mee.

Ontwerpprincipes

*Als je leerlingen in de b-stroom wil **motiveren** voor het vak Frans,*

dan zorg je er best voor dat de lessen een selecte (lees: hoogfrequente structuren) keuze van verstaanbare en boeiende inhoud aanreiken

en dan zorg je ook voor veel herhaling van de hoogfrequente structuren door het cirkelen en maak je taal verstaanbaar door een expressieve lesgeefstijl (comprehension-aiding supplementation - Krashen 2003),

omdat het onmogelijk is om te veel taalstructuren op een korte tijd te verwerken en er pas een transfer plaatsvindt naar communicatie na heel veel herhalen (Krashen),

en omdat leerlingen pas gemotiveerd zullen zijn als ze merken dat datgene wat van hen gevraagd wordt, ook tot hun mogelijkheden behoort (Ryan en Deci).

*Als je de **spreekdurf** van de leerlingen in de b-stroom voor het vak Frans wil vergroten,*

dan zorg je er best voor dat de inhoud verstaanbaar zijn zodat ze kunnen opgenomen worden in het brein,

en dan zorg je ook voor veelvuldige herhaling van de inhoud door cirkelen, luisteren en lezen. De leerlingen herhalen ook de structuren in koor in antwoord op de vragen van de leraar. Daardoor wordt spreken laagdrempeliger (Krashen). Iedereen zal op het einde van de lessenreeks, heel kort, in het Frans durven spreken (Swain).

² Een grammar pop-up is een korte reflectie over grammaticale vormen. Deze wordt meestal toegepast na het co-creëren van een verhaal, maar zeker niet tijdens dat proces.

Conclusie

Tijdens het pilootproject *Liefde voor het vak* dat gelanceerd werd door de Vlaamse Hogescholenraad (2017-2019) op vraag van het Ministerie van Onderwijs maakten we samen met een groep leraren uit lager en secundair onderwijs kennis met didactische ingrepen gebaseerd op Comprehensible Input. We ontdekten een compleet nieuwe visie op vreemdetalenonderwijs, maar we bleven nog met een aantal vragen zitten.

Herhaling van hoogfrequente taalstructuren in een boeiende context en met oog voor verstaanbaarheid (comprehensible input) bleek een succesvol recept voor duurzaam vreemdetalenonderricht. Toch vroegen we ons af hoe we dit concept in het bestaande onderwijslandschap in Vlaanderen konden implementeren. Dit was de grootste uitdaging van *L'usine des contes*. Een andere uitdaging was voldoende leraren vinden om deel te nemen aan een project waarin de onderzochte didactiek afwijkt van de vreemdetalendidactiek van de meeste handboeken in Vlaanderen. We merkten op dat leraren Frans uit de b-stroom van het secundair onderwijs de meeste gemotiveerde en geïnteresseerde deelnemers waren van het pilootproject. Ze lieten immers verstaan dat het bestaande materiaal dat door de uitgeverijen wordt aangeboden, niet voldeed.

Uiteindelijk vonden we een tiental leraren en hun 230 leerlingen uit de b-stroom bereid om het materiaal uit te proberen. Uit de try-out bleek dat 4 à 5 lessen (van 50 minuten) nodig waren om de hele bundel te verwerken. De bundel is zodanig opgebouwd dat hij als model kan dienen voor de realisatie van duidelijke communicatieve lesdoelen.

Bij de meting stelden we vast dat er sprake is van een positieve impact op de betrokkenheid en welzijn van de leerlingen. Daarnaast stelden we ook vast dat er voor een significant deel van de leerlingengroep een positieve evolutie is op vlak van spreekdurf.

Aan de leerlingzijde zijn er dus twee belangrijke redenen om CI toe te passen: vergroten van zowel motivatie als spreekdurf.

Aan de lerarenzijde stelden we vast dat het aangeboden materiaal goed gestructureerd was en de handleiding, de workshop en e-course werden als voldoende ondersteuning ervaren. Toch stelden we bij de debriefing vast dat het opbouwen van een verhaal en het cirkelen best wel uitdagend waren. En dit al wat meer voor de ene deelnemende leerkracht dan de andere. Het is intensief en het vraagt toch wat training.

Is deze methode, gebaseerd op CI-technieken, ook toepasbaar in de a-stroom? Zeker en vast! De ontwerpprincipes die samengevat kunnen worden in het letterwoord RICH (Repetitive, Interesting, Compelling and High Frequency Words) zijn toepasbaar in alle onderwijsniveaus. In Vlaanderen werd hiernaar echter nog geen onderzoek gedaan. Uit een metastudie (Lichtman 2019) blijkt dat leerlingen die een nieuwe taal aangeleerd kregen via CI-technieken op zijn minst even goed scoren op peilingen dan de leerlingen die taalonderricht kregen op de traditionele wijze.

Hoe vaak gebeurt het niet dat een leerling na acht jaar Frans (in de Vlaamse onderwijscontext) nog steeds niet in staat is om in een spontane conversatie met een Franstalige op een correcte wijze zijn leeftijd te zeggen? Laat je deze zelfde leerling een reproductieve toets afleggen, dan is de kans zeker niet onbestaande dat hij/zij dan wel correct de leeftijd kan weergeven. Net zoals je hardwerkende leerlingen in taalsterke richtingen mooie cijfers ziet behalen voor een woordenschattoets en die dan falen op dezelfde toets als je die twee maanden later onverwacht opnieuw afneemt.

We sluiten graag af met de bedenking dat de ontwerpprincipes een waarborg kunnen zijn voor een duurzaam taalonderricht.

Referenties

- Ayel A. (2017). 'French the natural way – Marie veut une vraie girafe'. [French the natural way - Story #3: Marie veut une vraie girafe - YouTube](#)
- Ellis R. (2020). Using tasks in language teaching. <http://www.youtube.com/cambridgeenglishtv>.
- Gatbonton E., Segalowitz N. (1988). 'Creative automatization: principles for promoting fluency within a communicative framework'. TESOL Quarterly, 22 (3): 473-492.
- Gatbonton E., Segalowitz N. (2005). 'Rethinking communicative language teaching: a focus on access to fluency'. The Canadian Modern Language Review/La revue Canadienne des Langues Vivantes, 61 (3) : 325-353.
- Lichtman K. (2019). *Fluency Through TPR Storytelling*. Command Performance Language Institute.
- Nation P. (1989). 'Improving speaking fluency'. System, 17 (3): 377-384.
- Nava A., Pedrazzini L. (2018). *Second Language Acquisition in Action*. Bloomsbury academic.
- Popma P. (2020). 'Werken met 'learner generated stories' in de Alfaklas.' Tijdschrift Fons.
- Printer L. (2021). [Dr. Liam Printer - 'The Motivated Classroom' Educational Consultant, Author, Researcher - Home](#)
- Ray B., Seely C. (2011). *Storytelling voor het talenonderwijs. Handboek TPRS voor docenten vreemde talen en NT2*. Arcos Publishers.
- s.n. [Alfataal - LOWAN](#)
- s.n. [Foreign Language Teaching Methods \(utexas.edu\)](#)
- s.n. [vanbasisnaarsecundair.be | Home](#)
- Slavic B. (2017). *The Big CI Book. European Edition*. Arcos Publishers.
- Slavic B. (2017). *TPRS in één jaar!* Arcos Publishers.
- Smith S., Conti G. (2016). *The language toolkit*. Frenchteacher.net.
- Travers M. (2019). 'Structured input.' [Structured Input - Diaries Of A Mad World Language Teacher \(weebly.com\)](#)
- Van der Valk T. (2022). *De Motivatiespiegel*. [Praktijkgericht ontwerponderzoek - De Motivatiespiegel](#)

Van Mieghem N. (2016). 'Lean back and listen. Aan de slag met de Dilit-methode.' Tijdschrift Fons.

VanPatten B. (2017). *While we're on the topic. BVP on Language, Acquisition and Classroom Practice*. ACTFEL.

Westhoff G.J. (2008). De 'schijf van vijf voor het vreemdetalenonderwijs'.
<http://www.gerardwesthoff.nl/>

Dankwoord

We willen in de eerste plaats Els Laureys en Wendy Develdere en hun respectieve scholen, Sint-Carolus en OLVP, beide in Sint-Niklaas, bedanken voor hun grote deskundigheid en hun liefde voor hun leerlingen en hun vak. Ze waren bijzonder belangrijke partners voor dit praktijkonderzoek. Daarnaast bedanken we alle deelnemende leraren en hun scholen.

Ook onze experts bedanken we voor hun interesse en hun goede/gouden raad. Ds Petra Poma, Kirsten Plante, Carmen Meester en Christel Arens.

Ook een woordje van dank voor onze collega Ellen Van den Berghe. Ze was enkel direct betrokken bij het pilootproject *Liefde voor het vak*, maar bleef *L'usine des contes* volgen.

Ook Ton Van der Valk verdient een woord van dank voor zijn deskundigheid bij het meten van motivatie bij leerlingen.

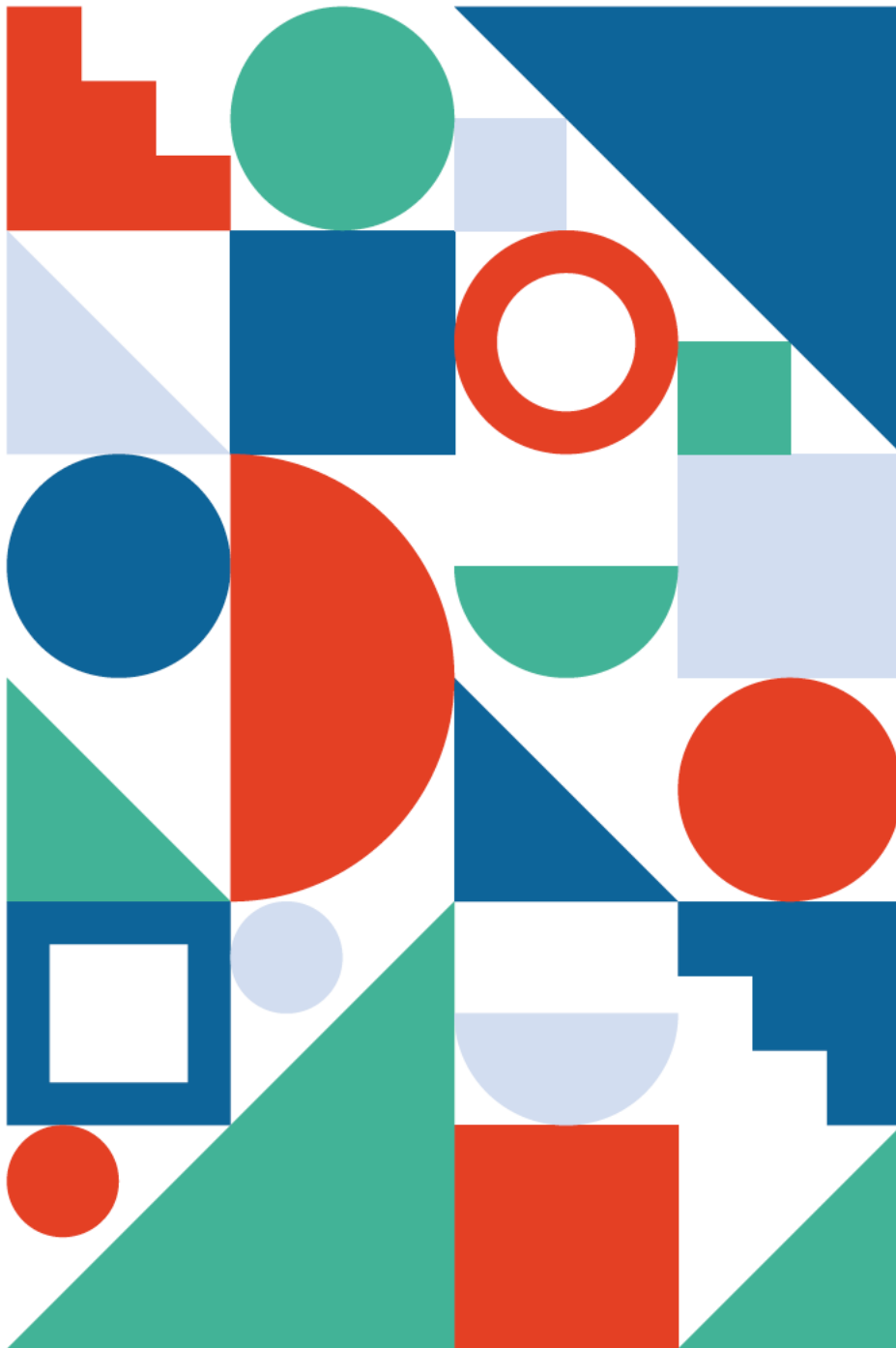
Tenslotte bedanken we onze werkgever, Odisee, de co-hogeschool, en onze opleidingshoofden, Geert Van Buynder en Stijn Buyschaert. Ze gaven ons de kans onze horizon te verruimen. Een praktijkonderzoek was voor ons de ideale manier om ons bij te scholen. Ook Pieter Tijtgat, de coördinator van onderzoek in de cluster onderwijs, coachte ons deskundig door dit onderzoek.

Bijlagen

Bijlage 1: de leerlingenbundel

Bijlage 2: de lerarenhandleiding

Bijlage 3: e-course

Dit project wordt gefinancierd via de middelen voor Praktijkgericht Onderzoek van de cluster onderwijs van Odisee.